

Održano XI. hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica

FOTO: STIPAN BALATINAC

6. stranica

Zaprti i otprti hatari

3. stranica

Četrdeset šest prvašića u Krleži

4. stranica

Pomurski susret

14. stranica

Može li se na daljinu i/ili daljinskim upravljačem?

Tko bi mislio prije godinu dana ili samo nekoliko mjeseci da ćemo upoznati nešto poput koronavirusa. Doduše, o virusu ne znamo puno, ali se svakodnevno borimo protiv njega i bavimo pandemijom koju je izazvao. „Koronavirus“, „korona“ i „pandemija“ zasigurno su najčešće riječi koje se ponavljaju i dopiru sa svih strana, osobito iz medija i medijskih platformi te uslijed uvedenih brojnih mjera i dobivenih preporuka. Stoga i nije čudo što je u ovih nekoliko mjeseci nastao i pojmovnik koronavirusa koji je sastavio Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, a svima je dostupan na mrežnoj stranici jezik.hr. Tako se primjerice za koronavirusnu bolest COVID-19 pojavio i kolokvijalni naziv „korona“. Muška osoba zaražena virusom je „koronaš“, a ženska „koronašica“, strah od virusa je „koronafobija“, a masovno ludilo izazvano koronom „koronaludilo“. Za nedopušteno druženje tijekom epidemije rabi se „koronaparty“, ili „koronazabava“, isto i „koronatulum“. Nakon što je strah od koronavirusa izazvao prekomjernu kupnju namirnica i drugih zaliha suočili smo se i s „koronašopingom“, a po donošenju zakona za borbu protiv korone nastao je pojam „koronazakon“.

Međutim, posredno smo upoznali i neke nazive koje je izazvalo zatvaranje vrtića, osnovnih i srednjih škola te visokih učilišta. Tako je umjesto fizičke nastave u školi, u učionici, uvedena „nastava na daljinu“, „on-line“, „mrežna nastava“, „telenastava“, pa onda i „virtualna učionica“, što podrazumijeva računalno stvorenu učionicu u digitalnom okružju koja omogućuje pristup nastavnoj građi.

Kako to obično biva nisu izostali ni koronavicevi. Stoga za kraj ovoga komentara donosimo jedan vic o Perici.

U vrijeme pandemije koronavirusa pokrenuta je nastava na daljinu preko televizije.

Kaže drug Perici:

„Taman sam se ponadao da ćemo imati produženi raspust, a ovi se sjetiše nastave na daljinu“.

Perica mu odgovara:

„Pa, šta fali. Sad bar mogu učiteljicu ugasiti preko daljinskog“.

Pitanje je samo može li se problem riješiti na daljinu i/ili daljinskim upravljačem?

Stipan Balatinac

Glasnikov tjedan

Hrvati u Mađarskoj imaju školski sustav kao sastavni dio mađarskog školskog sustava, a po zakonu mogu utemeljiti škole i pokrenuti učerije na hrvatskom jeziku. Mogu utemeljiti ili inicirati preuzi-

manje jednojezične hrvatske škole, dvojezične ili škole u kojima se hrvatski jezik predaje kao predmet (5 sati tjedno uz jedan sat narodopisa). Pravo na to imaju hrvatske samouprave na državnoj, regionalnoj i mjesnoj razini. Hrvati u Mađarskoj u školskoj godini 2020./2021. imaju u održavanju Hrvatske državne samouprave tri odgojno obrazovne ustanove, jednu u Pečuhu, jednu u Santovu i jednu u Sambotelu. Uz rečeno Hrvatska samouprava Koljnofa je održavatelj vrtića i osnovne škole u Koljnofu. Sve četiri ustanove rade po „dvojezičnom“ programu.

U novoj školskoj godini Hrvatski vrtić, osnovnu školu i učenički dom u Santovu pohađa sveukupno 132 učenika, od toga 17 prvša. Uz to imaju 42 vrtićara, a u učeničkom domu smješteno je 61 dijete. U 2. razredu ima 8 učenika, u 3. razredu 16 učenika, u 4. razredu 15 učenika, u 5. razredu 16 učenika, u 6. razredu 18 učenika, u 7. razredu 18 učenika, u 8. razredu 24 učenika.

U sambotelском Hrvatskom školskom centru Mate Meršića Miloradića za sada djeluju tek niži razredi od 1. do 4. razreda, s ukupno 42 učenika, dok u vrtiću ima 47 mališana. U 1. razredu 12 učenika, u 2. razredu 8 učenika, u 3. razredu 10 učenika, u 4. razredu ima 11 učenika.

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava

Krleže vrtić pohađa 95 mališana u četiri odgojne skupine. Pokrenuta su dva prva razreda osnovne škole s ukupno 46 učenika. U 1.A razredu ima 23 učenika, u 1.B razredu 23 učenika, u 2.A 17 učenika, u 2.B 17 učenika, u 3.A 15 učenika, u 3.B 16 učenika, u 4.A 21 učenik, u 4.B 21 učenik, u 5. razredu 30 učenika, u 6. razredu 29 učenika, u 7.A 18 učenika, u 7.B 13 učenika, u 8. razredu 22 učenika, u nultom 9./0. razredu 8 učenika. U gimnaziji je stanje sljedeće: u 9. razredu 37 učenika, u 10. razredu 22 učenika, u 11. razredu 18 učenika, a u 12. razredu 22 učenika. Sveukupno 95 polaznika vrtića, u školi 374 učenika, u učeničkom domu smješteno je šezdesetak učenika.

U odgojno-obrazovnim institucijama u održavanju HDS-a trenutno ima oko 637 polaznika.

„U odgojno-obrazovnim institucijama u održavanju HDS-a trenutno ima oko 637 polaznika.“

Osnovnu školu i čuvanicu Mihovila Nakovića u Koljnofu ukupno pohađa 238 polaznika. U vrtiću ima 82 mališana, a u školi ima 156 učenika. U 1. razredu 20 učenika, u 2. razredu 21 učenik, u 3. razredu 24 učenika, u 4. razredu 14 učenika, u 5.

razredu 26 učenika, u 6. razredu 12 učenika, u 7. razredu 16 učenika, u 8. razredu ima 26 učenika.

To nije mala brojka, u svjetlu iste možemo mirno reći kako se Hrvati u Mađarskoj ne trebaju plašiti budućnosti glede govornika hrvatskoga jezika i komunikacije te onih koji će čuvati hrvatski nacionalni identitet i kulturu u nastupajućim desetljećima. Jer radi se o dvojezičnim ustanovama. O spomenutom broju brine se oko sto osamdeset djelatnika: u Santovu njih 46, u Krleži 86, a u Sambotelu 22, što pedagoga, što tehničkog osoblja. U Koljnofu 31 djelatnik. Ako tome pridodamo roditelje te djece pa obitelji djelatnika i sve ostale koji se logikom priče nadovezuju na isto i sve brojke zbrojimo onda ima nade.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Zaprti i otprti hatari

Ova granica prema Moschendorfu/Šerešlaku na kraju Petrovoga Sela momentalno je zaprta

Kad je Ugarska stupila u Šengenski prostor 2007. ljeta i pale su sve granice oko nas, na austrijsko-ugarskom hataru, mi ki ovde živimo u pograničnoj zoni, naivno smo štimali da na sve vijeke moremo zabiti rampe, table sa zabranjenim ulazom, a i graničare, policajce i sve ostale čarolije. U tom minulom času i ovako je bilo dost prilik da se jadamo okol toga, kako nam je skraćena želja da prik Austrije na bližnjem putu zajedmo na djelatno mjesto, prijateljem, ali uprav da se nek prik vozimo na cesti u smjer Kermenda, ali Pornove. Petrovo Selo povezano je s trimi puti s Austrijom, u Dolnjem kraju prema Moschendorfu, u Gornjem kraju prema Eberavi, a postoji i jedna neslužbena cesta, (ka je pejlala Petroviščane i u staru dob) prik Pinke u Goricu. U Dolnjem kraju većputi su se s nami poigrali naši susjedi sa zatvaranjem ceste iz toga razloga kad ljeta dugo nisu znali/mogli/htili u red spraviti put, dokle se je situacija normalizirala i postala je kvalitetna staza za promet. S pojavom pandemije na protuliće iz trih cestov na dvi je bio prelaz prepovidan, a na mjestu bivšega graničnoga prelaza nek s dopušćanjem i svidodžbom od djelatno-

sela do Pornove, Keresteša i Hrvatskih Šic. Tako Gospodinu kot i barbirci, putovanje je od Petrovoga Sela prik Austrije do Pornove kih 6-7 km, do Hrvatskih Šic deset, dokle ovako, kad je hatar

Razdvojena sela: Hrvatske Šice i Nimške Šice

zatvoren u Pornovi, prik Jakove i Naraja, okolo se mora ići do Hrvatskih Šic 29 km, do Gornjega Četara 33 km, a do Narde 37 km.

Na granici Pornove i Beleda lani, kad je k nam zašla Celjanska Marija. Ov prelaz je sad otprt od 6 do 19 uri

Danas, kad pišem ov članak (21.9.) jur je „stara“ vist, ku je u petak podilila petroviska načelnica Agica Jurašić-Škrapić, kako će od pondiljka, tj. od danas, otpriti i pornovski hatar, ali samo od 6 do 19 uri. Ovo je i po nje riči samo privrimeno rješenje, jer ki odvud idu djelati u kerestešku firmu MAM, ujutro na skraćenom putu još ne zajdu na početak djelatnoga vrimenta, a uvečer kad zgotovu sa smjenom, hatar je jur tri ure dugo zaprt. Za nje ostane u zori i noći zopet samo jakovski put, prik Naraja. Ali mogli bi i dalje nabrajati, i Nardu-Čembu, Hrvatske i Nimške Šice, Undu i Filež itd. s preprekama putovanja. Koliko su neki zavidni negda-negda zbog boljih finansijskih mogućnosti stanovnikom zapadne Ugarske, ti moraju viditi i to koliko strpljenja, napora i živciranja imaju oni kim u ovakovi zvanaredni situacija pred nosom zatvaraju hatare. Ne uvijek po logičnom postupku...
Tiho

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže

Otvorena nova školska godina

Dana 31. kolovoza u kasnim poslijepodnevima održano je svečano otvorenje nove 2020./2021. školske godine u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže. Svečanost je održana u školskoj auli, a zbog mjera zaštite od zaraze koronavirusom nazočili su joj tek učenici dvaju prvih razreda osnovne škole i nekolicina učenika šestog razreda, koji su izveli prigodan program. Školu ove školske godine pohađa 374 učenika, ali će se možda ta brojka još mijenjati sljedećih tjedana. Pokrenuta su dva prva razreda; 1.A s 23 učenika i 1.B s 23 učenika, nulti 9./0. razred upisalo je 8 učenika, a 9. razred 37 učenika. U vrtiću ima preko sto polaznika, dok u učeničkom domu boravi šezdesetak polaznika gimnazijskih razreda. „O njima se brine šezdesetak pedagoga i dvadeset osoba koje nisu u pedagoškom statusu“, rekao nam je ravnatelj ove institucije Gábor Győrvári. Nakon svečanog intoniranja mađarske, a potom i hrvatske himne, programom na mađarskom i hrvatskom jeziku, u kojem su sudjelovali učenici 6 razreda, pozdravljeni su prvašići i njihovi roditelji (tek jedan roditelj je mogao nazočiti svečanosti). U programu su sudjelovali Maja Horváth-Bencze, Mira Mogyorósi, Zamira Gomorka i Mirjana Anna Simai. Njih je pripremila njihova razrednica Marta Rohonczy.

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže je jedna od tri odgojno-obrazovne institucije u održavanju Hrvatske državne samouprave. Najveća je to institucija, s najvećim brojem djece u vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu. U vrtiću sa 105 polaznika u školi s 374 polaznika i šezdesetak polaznika u učeničkom domu. To je broj od oko 540 učenika. „U ovo vrijeme pandemije koronavirusa otvorenje školske godine održano je uz preporuke nadležnog ministarstva“, rekao nam je ravnatelj škole.

„Zakoračili smo u novu školsku godinu, koja je pred nama i puna je neizvjesnosti, odgojno-obrazovni rad ne počinjemo u redovitim, nego u izvanrednim okolnostima. Želimo da to što manje primijete naši učenici. Roditelji će imati manje kontakata s učiteljima, oni će se svesti više na digitalnu razinu, ali nastojat ćemo sve učiniti kako bi olakšali i djeci i roditeljima. Imali smo sjednicu na kojoj sam dao naputke pedagozima i radnicima ustanove. Dezinficiramo zgradu, održavamo socijalnu distancu, provodimo redovito pranje ruku... Moramo se pridržavati tih

Ravnatelj Gábor Győrvári

Prvašići u školskoj auli

mjera i održati tu razinu. Ograničili smo boravak roditelja u školi, jer oni nisu izravni sudionici obrazovnog procesa. To su učitelji i učenici, koji su cijeli dan zajedno, a učenici u učeničkom domu s pedagozima provode 24 sata dnevno.

I roditeljske sastanke ćemo rasporediti i održavati u što većem prostoru, a sve ostalo ćemo svesti na digitalnu razinu, bez osobnih kontakata roditelja i učitelja. Osigurali smo uvjete za roditelje, takozvanu čekaonicu, pred zgradu smo stavili šator, može se očekivati i loše vrijeme. Roditelji će naznačiti kada mogu i žele doći po dijete, mi ćemo tada dijete dovesti do čekaonice i predati roditelju. Ako treba spremni smo i na digitalnu nastavu, koju smo uspješno proveli u proljeće“, rekao je Győrvári, suočen s nedostatkom prostora u školi. Naime, veliki broj djece odlukuje svaki razred, te će pokušati to rasporediti kako bi se djeca što manje miješala i mijenjala razrede. Ubrzo će početi radovi izgradnje buduće zgrade u dvorištu škole, u kojoj će dobiti još šest učionica. Radovi će se odvijati tijekom tekuće školske godine, a njihov završetak očekuje se do rujna 2020. Škola ima vlastitu kuhinju, ali se obroci za polaznike vrtića dovoze sa strane (na temelju ugovora s vanjskom tvrtkom), jer je kapacitet školske kuhinje ograničen. Odnedavno (od siječnja) doravnateljica škole je Rita Magyar, a od rujna doravnatelj je i Zoltán Gatai. Zaposleno je nekoliko novih pedagoga.

Razrednica 1.A razreda je Silvija Molnar, dok je s njom u paru u popodnevnom boravku Árvá Bíró. Razrednica 1.B razreda je Jadranka Gergić, dok je s njom u popodnevnom boravku u paru Ildikó Juhász. Razrednica 9./0. razreda je Rita Ronta, a razrednica 9. razreda je Janja Živković.

Branka Pavić Blažetin

Puno je knjiga na stolu

Ostvareni rezultati mađarskih turista u Hrvatskoj

Ostvareni rezultati-Mađarska

Prema podacima sustava E-Visitor u prvih osam mjeseci 2020. godine u Hrvatskoj je ostvareno 222 000 dolazaka i 1,3 milijuna noćenja mađarskih turista, što predstavlja 43 posto lanjskog rezultata u istom razdoblju mjereno noćenjima.

Većina dolazaka i noćenja ostvarena je tijekom srpnja i kolovoza, kada su mađarski turisti ostvarili više od 1 milijun noćenja. Najveći broj dolazaka i noćenja mađarskih turista ostvaren je u Primorsko-goranskoj županiji, slijede Splitsko-dalmatinska i Zadarska županija. Dubrovačko-neretvanska županija ostvarila je najmanji pad u odnosu na ostale primorske županije što je, između ostaloga, rezultat direktne avionske linije između Budimpešte i Dubrovnika, koja je nakon 13 godina pokrenuta od strane poljskog LOT Airlinesa.

Destinacije s najvećim brojem ostvarenih noćenja su Vir, Crikvenica, Rovinj, Rab, Lopar, Medulin, Krk, Vodice, Poreč itd. Sve veći broj Mađara iz godine u godinu za svoj smještaj bira plovila te je u nautičkom turizmu ove godine u srpnju, na mađarskom tržištu ostvaren rast od 16% u odnosu na srpanj 2019.

Rajska plaža Zlatni rat, u mjestu Bol na otoku Braču

Odnos individualnih i agencijskih gostiju je i dalje u veliku korist individualnih gostiju (80%), dok udio gostiju koji su Hrvatsku posjetili organizirano putem agencija iznosi 20%.

Ostvareni rezultati-sva tržišta

Unatoč pandemiji, hrvatski turizam ostvario je izvrsne rezultate ove ljetne sezone. U prvih osam mjeseci Hrvatsku je posjetilo gotovo 7 milijuna turista, koji su ukupno ostvarili gotovo 48 milijuna noćenja, što predstavlja izvrsnih 53 posto lanjskog rezultata u istom razdoblju rekordne 2019. godine. Ti podaci pokazuju da je Hrvatska prepoznata kao sigurna destinacija, čemu su pridonijeli i svi turistički djelatnici koji su se strogo pridržavali svih propisanih epidemioloških mjera. Kvaliteta usluge i sadržaja u Hrvatskoj i dalje raste, a jedan od najatraktivnijih novootvorenih sadržaja je Skywalk Biokovo, otvoren 2. srpnja u Parku prirode Biokovo iznad Makarske. U nešto više od 2 mjeseca rada ovu je atrakciju posjetilo više od 90 000 tisuća ljudi.

Hrvatska je i ove godine uvrštena na brojne popise zemalja koje treba posjetiti, a prestižni američki magazin posvećen putovanjima Condé Nast Traveler uvrstio je hrvatske plaže Nugal u Makarskoj i Zlatni rat u Bolu među top 25 najljepših europskih plaža.

Zaključno, koristimo priliku da zahvalimo svima onima koji su i ove godine za svoj odmor odabrali Hrvatsku! Vjerujemo da su, kao i uvijek, uživali u ljepotama Hrvatske, našli vremena za uživanje i odmor te se vratili u Mađarsku s lijepim uspomena.

Hrvatska i hrvatski turistički djelatnici s veseljem čekaju nove mađarske goste nakon ukidanja restrikcija.

Ivana Herceg, direktorica predstavništva HTZ-a u Mađarskoj

Objavljen Javni natječaj za prijavu programa/projekata organizacija hrvatskog iseljeničtva u prekomorskim i europskim državama radi ostvarenja financijske potpore za 2020. godinu

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavljuje Javni natječaj za prijavu programa/projekata organizacija hrvatskog iseljeničtva radi ostvarenja financijske potpore za 2020. godinu.

Sukladno Zakonu o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, Ured od 2012. godine, provodi Program potpore hrvatskim zajednicama u iseljeničtvu koji je 2018. godine unaprijeđen donošenjem novog internog pravnog akta – Pravila o uvjetima i postupku za dodjelu financijske potpore programima/projektima organizacija hrvatskog iseljeničtva u prekomorskim i europskim državama (u nastavku teksta: Pravila).

Navedenim Pravilima otvorena je mogućnost za prijavu programa/projekata hrvatskom iseljeničtvu iz svih europskih i prekomorskih država u kojima djeluju zajednice hrvatskog iseljeničtva (ukupno 29 država) te su jasno utvrđeni uvjeti, kriteriji i postupci za dodjelu i korištenje sredstava Ureda organizacijama hrvatskog iseljeničtva.

Na Natječaj se mogu javiti organizacije hrvatskog iseljeničtva (udruge, zaklade, ustanove, vjerske zajednice i ostale organizacije) koje su se opredijelile za obavljanje djelatnosti i aktivnosti koje su predmet financiranja i kojima promiču uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske ili pravnim poretom matične države, a upisane su u registar ili drugu odgovarajuću evidenciju organizacija matične države te imaju pravnu osobnost.

Natječajna dokumentacija dostavlja se preporučeno poštom, elektroničkom poštom ili neposrednom predajom dokumentacije na adrese veleposlanstava nadležnih za državu na koju se odnosi Javni natječaj.

Rok za podnošenje prijave počinje teći od dana objave Javnog natječaja na službenim mrežnim stranicama nadležnih veleposlanstava RH, odnosno Ureda i traje 30 dana od dana objave, zaključno do 5. listopada 2020. godine.

Dodatne informacije mogu se dobiti na brojevima telefona: +3851/6444-669, +3851/6444-691 ili na e-mail adresi: iseljenicstvo-projekti@hrvatiizvanrh.hr.

Marijansko svetište na santovačkoj Vodici

Održano XI. hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica

XI. hodočašće bačkih Hrvata

U suorganizaciji Hrvatske samouprave Santova i Župe Santovo 5. rujna u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici održano je XI. hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica. Hodočašće je prvi put organizirano 2010. godine na inicijativu Hrvatske samouprave Santova, kada je misu prikazao Marin Srakić, tadašnji đakovački biskup, a otada se priređuje svake godine uoči blagdana Male Gospe, povodom proštenja santovačkog svetišta. U proteklom razdoblju održana su i dva državna hrvatska hodočašća: 2012. gostovao je banjolučki biskup Franjo Komarica, dok je 2017. misu predvodio požeški biskup Antun Škvorčević. Povodom obilježavanja 300. godišnjice santovačke župe i 366. obljetnice dolaska santovačkih šokačkih Hrvata 2015. godine misno slavlje uvećao je bosanskohercegovački kardinal i nadbiskup vrhbosanski Vinko Puljić. Budući da ove godine nije bilo tradicionalnog susreta Hrvata i prijateljskih zajednica iz Hrvatske, Mađarske i Srbije, pozivu se odazvalo dvjestotinjak vjernika iz Bačke, od Kalače, Bačina, Dušnjoka, Bajje, Gare, Kačmara do Santova te baranjskih naselja

Santovački vjernici s crkvenim zastavama

U tradicijskoj nošnji šokačkih Hrvata

Na kraju mise vlč. Ladislav Bačmai santovačkom je župniku Imreu Polyáku, „počasnom Hrvatu (Šokcu)“ uručio dvojezičnu Spomenicu za 26. godina službe u santovačkoj hrvatskoj zajednici, a hodočasnici su nakon toga otpjevali najpoznatiju pjesmu u čast Kraljice Hrvata. Uslijedilo je druženje hodočasnika uz zajednički ručak. Dodajmo kako je hodočašće i ove godine ostvareno financijskom potporom Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

S.B.

Vjernici su došli sa svih strana

Katoljsko druženje oko „krušne peći“

Načelnica Katolja Nora Trubić Čibi i mjesna samouprava odlučili su da zajedno provedemo jedan lijepi dan.

Tražili su se ljudi koji znaju ložiti zidane peći, koje zbog nedostatka velikih svadbi više nisu u upotrebi.

Na svu sreću, bilo je ljudi koji su prihvatili zadaću loženja peći.

Tako su se 21. kolovoza okupile žene, koje su pekle „prisnac“ sa sirom, makom i orasima, pripremivši više tepsija za mještane i goste.

Zagrijavanje peći počelo je od 13.30, što je išlo nešto teže: umjesto granja imali smo samo cjepanice.

Članice Ženskog pjevačkog zbora „Karašica“

Ukusni zalogaji

Jedan dio mesa donirao je Gábor Kiss, dok je drugi dio poklonila mjesna samouprava. Da bi se izbjegle nesreće djeca su sudjelovala u zanimanjima, gdje se crtalo i bojalo, izrezivale su se

slike. Oko 15.00 počela se peći svinjetina za večeru, a pripremale su se i ukusne seoske kobasice s krumpirom i kiselim povrćem. Žene su pripravljale stolove.

Večera je počela oko 18 sati. Gosti su birali po želji, paprikaš s grahom ili pečeno meso. Poslije večere došao je red na razne „prisnace“, a za dobro zdravlje na stolu su se našle i lubenice. Poslije večere uslijedio je bal.

Tako je protekao naš dan, „krušnih peći“.

Osjećali smo se dobro, sve dok je bilo volje.

Ovim putem zahvaljujemo Nori Trubić Čibi i Samoupravi Katolja na nezaboravnom poslijepodnevu i večeri.

Guganka

Vršendski kamp

U organizaciji Hrvatske samouprave Vršende od 5. do 10. kolovoza organiziran je ljetni kamp za djecu iz Vršende. Kamp se odvijao u zgradi Šokačke čitaonice i vrtu oko rimokatoličke crkve u njenoj neposrednoj blizini. Tamo su bile igraonice, radionice vještih ruku, plesničnice, kuhanje i druženje. Uz rečeno kamp su odlikovali i zanimljivi izleti. Tako su djeca posjetila imanje Puchner u Bikalu, gdje su provela cijeli dan uz niz zanimljivih sadržaja. Išli su na izlet i posjetili i Salaš Katicu, gdje su također puno toga novoga naučili.

Branka Pavić Blažetin

Foto: ORGANIZATORI

Bartolovo u Đukiću

Napis na hrvatskom jeziku iz 1828. godine na zidu kapelice u Đukiću

Pozivnica na hrvatskom jeziku zvala je zainteresirane 23. kolovoza na priredbu pod nazivom Bartolovo u Đukiću, koja je održana uz potporu Kruga „Gyükesiek Őntevékenyköre“. Đukić je dio Pečuha u planini Meček, gdje su nekadašnji stanovnici Pečuha, Hrvati imali svoje vinograde i sagradili malu kapelicu. Mala crkvice i danas je tamo. Davno nema vinograda, a ni Hrvata u Đukiću, ali ostala je tradicija okupljanja na Bartolovo, koja je prije jedno desetljeće obnovljena zahvaljujući Santovkinji koja je imala kuću baš u Đukiću. Ove su godine na Đukićko proštenje služene svete mise na hrvatskom i mađarskom jeziku. Svetu misu na hrvatskom jeziku služio je Tibor Berecz, a pjevao Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe. Nakon mađarske svete mise, koju je služio Balázs Garadnay uz orguljašku pratnju László Cseha uslijedilo je zajedničko druženje uz glazbu i pjesmu Ženskog pjevačkog zbora Augusta Šenoe i Orkestra Vizin.

Branka Pavić Blažetin

„Marijo, o mili glas!“

U organizaciji Hrvatske referature Pečuške biskupije 30. kolovoza održano je hodočašće hrvatskih vjernika Pečuške biskupije u Jud/Đud.

U molitvi i procesiji

Vrijeme pandemije koronavirusa od mjeseca ožujka naovamo usamilo je vjerski život. Izostala su mnogobrojna hodočašća, planirane svete mise, stariji ljudi sa strahom su ostajali u svojim kućama. A uglavnom oni napučaju naše crkve i naša hodočašća. Ovi ljetni mjeseci donijeli su živost na tom polju, tako i u vjerskom životu Hrvata u Pečuškoj biskupiji. Baš u zadnji čas pred drugi val pandemije održano je hodočašće u Jud. Naime, ono tradicionalno na blagdan Duhova, Presvetog Trojstva, pa Veliku Gospu i druge blagdane proteklo je tiho i domalo nevidljivo. Bar u javnom crkvenom životu hrvatskih vjernika. U molitvi s Bogom. Na ovom u Judu, po slobodnoj procjeni Vaše urednice, na hrvatskom dijelu nedjeljnog dana i dvojezičnom misnom slavlju (hr-

vatsko-mađarskom) okupilo se tristotinjak hodočasnika.

Sve su nas iznenadili, pa i organizatore pomurski Hrvati, koji su sa zastavama i transparentima ponosno koračali prema crkvi i oltaru u svojoj prekrasnoj narodnoj nošnji. „Došlo je njih tridesetak iz hrvatskih naselja u Pomurju (Kaniža, Sumarton, Serdahel, Kerestur...)“, rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Marija Vargović, koja je organizirala putovanje. Dodala je kako ne prođe godina da pomurski Hrvati ne dođu u Jud. Jako vole Judsko svetište, u kojem uvijek provedu cijeli dan. Od molitve krunice do svete mise, križnoga puta i litanije. Nikada to hodočašće ne povezuju s drugim sadržajima, jer smatraju kako je hodočašće zato da se zastane i zamisli,

pomoli na mjestu kojem se hodočasti, i da se u njemu provede bar jedan dan u molitvi. Jedino su oni bili obučeni u narodnu nošnju, u kojoj se stoljećima klanjaju Hrvati Gospi, pa i Judskoj. A uz njih u velikom broju na misi su sudjelovali i Hrvati iz podravinskih naselja Martinaca, Lukovišća, Novoga Sela, baranjskih naselja Katolja, Kozara, Vršende, Salante, Udvara, Pečuha, Mohača te obližnjeg Šikloša, Harkanja i Kašada...ali u malom broju. Ako sam neko naselje izostavila, neka mi njegovi stanovnici oprostite.

„Nekada, kada sam ja bila dijete“, priča mi bivša sedamdesetšestogodišnja Se-martinčanka Aga Zimmerman, „išli smo u velikom broju Gospi. Tu sam rođena u

Judska crkva

Trenutak za pjesmu

Zdravo, djevo

**Zdravo, Djevo, svih milosti puna,
vječnog sunca ogrnu te sjaj.
Oko čela zvjezdana ti kruna,
ispod nogu stenje pakla zmaj.
Rajska Djevo, kraljice Hrvata,
naša Majko, naša zoro zlata,
odanih ti srca primi dar,
primi čiste ljubavi nam žar.
Blažena si, jerbo sva si čista,
zmijin dah ne okuži ti grud!
Zvijezda sreće i nama da blista,
noći grijeha mrak rasprši hud!**

Na svetoj misi

Augustin Darnai održao je propovijed na mađarskom jeziku

Donjem Semartinu, mi smo samo tako zvali svoje selo. Mi smo hodočastili na blagdan Duhova (Duove). Naši stari su uvijek ovamo hodočastili. Svi smo bili vjernici, svi Hrvati u selu. Još i u vrijeme kada se nije dobrim okom gledalo na to, tamo pedesetih godina dvadesetog stoljeća. Nitko se nije bojao, svi smo dolazili dok nas nisu prisilili da ne možemo doći. Nema judskog blagdana koji ne posjećujem, ako mogu. Nekada su naši stari došli dan prije. Tu smo u dvoru i na tavanu spavali, tu bi prenoćili kod jednog našeg seljana i svi su došli. Zaprega je nosila jelo i piće. To su mi djetinjte uspomene, neizmjerljivo lijepe. Kada smo bili mali nisu nas htjeli voditi, ali kako smo rasli, pred školu i ja sam dolazila sa svojim roditeljima. Tu su pjevali cijelu noć i tamo gdje su bili na spavanju. Svi smo od kuće pješice dolazili, ako bi neko dijete teško išlo, stavili bi ga kod kočijaša da se malo umiri. U Šiklošu ima jedna ilidža (izvor). „Idemo na ilidžu“, kazali su naši stari. Do ilidže svatko je bio išo. Kada smo došli do ilidže, svi su tamo oprali noge i navukli „čose“. Kroz hatar smo dolazili tako je bio kraći put. Bilo je i druma, ali mi nikada nismo tako išli, jer to je zaobilazno. Svi su išli u narodnoj nošnji. I ja sam do sedmog, osmog razreda nosila nošnju svaki dan. Zapregli bi haljine, jer je bila vrućina i pra, a kada bi došli do Juda, onda bi ih spustili i tako prisustvovali misi. I u ono doba iz hrvatskih sela svaki je imao svoj dan kada je dolazio ovamo. Nije bilo tako

da su svi Hrvati dolazili jednoga dana. To je bilo podijeljeno po naseljima i blagdanima. Mi smo na Duhove dolazili. Pjevali smo marijanske pjesme, molitvom ulazili u crkvu, svi bi klekli pred Gospu, svatko bi išao kod oltara i na koljenima obilazili Gospu. Svatko je imao svoj problem da se preporuča da moli. Djeca su išla pokraj roditelja, tako naokolo oko Gospe.

Ne znam čija je ovo organizacija, ali dobro je što se skupio narod koji je raštrkan, da se malo jače obnovi i da se probudi vjerski život, i da mladi dođu. Malo ih ima i sada. I u tome bi se moglo pomoći. Imamo školu, vrtić, sve imamo na hrvatskom jeziku, te bi djecu trebalo uključiti i profesori sa svojim razredima i djeca da dođu. Onda bi i djeca naučila

što bi trebali i što se tu događa, i to bi se moglo obnoviti. Zanimljivo je vjera, a puno toga i ne ovisi od djece i od roditelja. Imamo kada se djeca vjernici još i stide ako se moli kod kuće o tome govoriti, da ono drugo dijete čuje, jer mu se ruga. Stanje je žalosno. Ja sam došla organizirano s autobusom iz Pečuha. Javili su. Moglo bi nas biti mnogo više. Mnogo više ima hrvatskoga naroda. Ne znam kome bi trebala to biti obveza da ode kod naših obitelji, da ih pozove srdačno i ljubazno. Ne znam kome bi to trebao biti zadatak, jer ovo je zadnje vrijeme. Ako se to ne učini to će izumrti. S nama će to izumrti i molitve i sve ostalo.“

Uz nju tu je i Stipo Oršokić iz Kašada, koji je kao dijete dolazio. I jedni i drugi mi pričaju kako su tamo kod Šikloša oprali noge i tako krenuli dalje prema Judu. Danas je sve to polako u nestajanju. Pa i sveta misa, koja je naznačena kao hrvatska, imala je propovijed na mađarskom jeziku. A naši su pjevali: „Ja sam s vama/nebo gori“, „Do nebesa nek se ori“, „Krist na žal“, „Lijepa si, lijepa“, „Hej, polje“ i „Zdravo Djevo“.

Pax et Bonum

„Vjera je bila duboko u našim starima. Meni su je moji roditelji predali i ja se utječem Gospi, i zahvaljujem joj se na svakodnevnoj pomoći“, rekla mi je nastavnica Lidija Stanić iz Pečuha, koja je u društvu roditelja u Judu. Vidim nekoliko postarijih Bošnjakuša u pratnji unuka, onako po bošnjački namirenom „šamijom“ na glavi, u dubokoj crnini. One znaju priče o prošlim hodočašćima.

U hladu visokih stabala ove se godine 30. kolovoza prošlo šetnicom Krunice Blažene Djevice Marije, uz pjesmu i molitvu na hrvatskom jeziku, do crkve. Sveta misa u prepunoj crkvi, koju su predvodili svećenici Augustin Darnai i Gabriel Barić. Potom ručak za sve koji su se prijavili da im treba. Nakon ručka i odmora slijedio je obilazak križnoga puta za one koji nisu otišli kućama, te litanija uz blagoslov sakralnih predmeta i oprostaj od Gospe.

Branka Pavić Blažetin

Pomurski Hrvati kod Gospe Judske

Nove hrvatske koreografije, izleti i druženje

Nakon što je lani uspješno provedeno intenzivno učenje novih hrvatskih koreografija budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna skupina i ove je godine, između 4. i 6. rujna održala „treening“ za plesače. Da ne bi bilo pretjerano naporno našlo se vremena i za izlete, druženje i veselje. Smještaj i hrana u hotelu „Salgó“ financirani su sredstvima Fonda „Gábor Bethlen“ (NEMZ-CISZ-20-0193), a putni troškovi iz projekta CSSP-E-NEPTANC-MO-2019-0368.

Rijetko koje hrvatsko naselje u Mađarskoj nema svoju kulturnu skupinu. U njihovom radu ogledaju se bogata hrvatska nematerijalna kulturna baština i folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, obreda i običaja, kao i druge tradicionalne pučke kulturne vrednote. Kod nas se, valja reći, ponajviše njeguju upravo takva dobra hrvatske kulture. Hrvatski KUD-ovi svoje aktivnosti unapređuju kroz kontinuirane nastupe, ali i učenjem novih hrvatskih plesnih koreografija. Tako je budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna skupina i ove godine organizirala intenzivno učenje novih hrvatskih koreografija. Za trodnevni boravak odabran je hotel „Salgó“ u Nógrádszék županiji, idilično mjesto za „punjenje baterija“, koje je smješteno usred šume, među obroncima Cserháta, Mátre i Karancsa. Kako bi zajedničko vrijeme iskoristili na što bolji način sudionici su u Salgótarjánu obišli tvrđavu Salgó, nekadašnji rudnik, visoravan Medves i vrelo Zagyve, a bilo je i dugih šumskih šetnji. Ipak, najviše vremena posvetili su učenju i uvježbavanju plesova iz Korčule, Trogira te starih splitskih plesova. Unatoč tomu da se radi o plesačima seniorske dobi koreografkinja Edina Orczi bila je zahtjevnija i stroga, ali su i plesači znali da će upala mišića i umor uroditi plodom, pa će prilikom sljedećeg nastupa usvojene koreografije izvoditi sigurnim

Na izletu

koracima i kao nagradu zaraditi pljesak publike. U večernjim satima igrale su se društvene igre, čiji je cilj bio prepoznavanje svjetskih glazbala i narodnih nošnji.

Hrvatska izvorna folklorna skupina postoji od 1996. godine, a otada se pretvorila u pravu obitelj. Članovi se uzajamno posjećuju, zajednički poslavljaju rođendane i druže uz priču, domaće vino, rakiju i okusne zalogaje, a povezuje ih i razdraganost nastupa i nezaboravni doživljaji poput zajedničkih izleta i trodnevnog boravka u nepoznatom.

k.g.

Umirovljenoj nastavnici Mirjani Karagić dodijeljeno priznanje „Za izvrsne rezultate u pripremi učenika za natjecanja“

Umirovljena nastavnica budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đlačkog doma Mirjana Karagić dobitnica je priznanja „Za izvrsne rezultate u pripremi učenika za natjecanja“, koje dodjeljuje Ministarstvo ljudskih resursa i Nacionalni centar za brigu o talentima.

Nacionalni centar za brigu o talentima pokrenuo je program nagrađivanja onih srednjoškolskih nastavnika koji u svom prosvjetnom radu već više godina brinu o nadarenim učenicima, čime se ujedno želi naglasiti i društvena zanemarenost tog plemenitog poziva. Priznanje „Bonis Bona – Za talente“ dobivaju domaći prosvjetni radnici i udruge ili predstavnici prekograničnih mađarskih udruga koji rade u javnom obrazovanju ili sudjeluju u radu udruga koje brinu o nadarenim učenicima. Priznanje „Za izvrsne rezultate u pripremi učenika za natjecanja“ dodjeljuje se onim srednjoškolskim nastavnicima koji pripremaju učenike za Državno natjecanje srednjoškolaca, pomažući im u postizanju izvanrednih rezultata. Nagradu, koja se uručuje u svečanim okvirima svake godine dobiva četrdeset nastavnika. Nominacijski postupak provodi Ured za školstvo. Školske godine 2019.-2020. među odlikovanimima bila je i umirovljena

Mirjana Karagić u društvu Tene Šindik i Enikő Kónya

nastavnica budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đlačkog doma Mirjana Karagić. Podsjetimo kako je na Državnom natjecanju srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti školske godine 2019./20. drugo mjesto osvojila Tena Šindik, dok je prvo mjesto osvojila Enikő Kónya. Obje su (bivše) gimnazijske učenice nastavnice Karagić i HOŠIG-a. Zbog pandemije koronavirusa priznanje je dostavljeno školi u poštanskoj pošiljci, a potom prosljeđeno nastavnici Karagić.

Kristina Goher

Na spominak Magdi Krojer-Jurašić (1964. – 2020.)

Zbogom ostaj, jačkarica naša!

Dani idu, ljeta letu i kad jedan prođe od nas, onda "se istriznimo", kako malo smo za njega/za nju znali. Kako malo smo ga/ju milovali, ispiskovali o čuti, zainteresirali se ke brige ga/ju muču, ke sanje ljulja u sebi. Magdu Krojer-Jurašić zbog svoje skromnosti, samozatajnosti zvana familije, najbolje je poznavao jedan krug. Jedna prijateljska zajednica, u koj se je od početka doma čutila. S timi kotrigri je obladala poteškoće, s njimi se je prikdala radosti i znamda su joj oni znali i tajne, ke su negde u dibini počivale. Magda se je sa svojim glasom i znanjem hrvatskih i ugarskih jačak istaknula jur u osnovnoj školi, a 1977. ljeta kad je utemeljen mišoviti jačkarni zbor u Petrovom Selu, bila je prva med osnivači. Samo od sebe je razumljivo da pri preokretu, 1986. ljeta, kad je ostatak članstva odlučio da zbor nastavlja sa svojim djelovanjem isključivo sa ženskim jačkaricama pod imenom Ljubičica, rado se je pridružila. Postala je čvrsti stup, na koga su vik mogli računati, ka je bila sigurna u tekstu i melodija, ka je gustokrat u duetu, u solo-jački razveselila mlade i stare Petrovišćane. I ne samo

nas, nego i publiku, kamo su nek zašle Ljubičice. Jačka joj je bila radost, batrenje u tugi, a nje kolegarice u zboru, ni pred četirmimi ljeti, kad ju je s nog srušila gruba bolest, nisu joj ruke pustile. Kad joj je fizička moć nek dopustila, sidila je na svakoj probi. Nje odredjeni alt, tamo na sredini prve redice, krasio je svaki nastup petrovskih žen. 15. septembra, utorak u svojem 57. ljetu, nje, u betegu izmučeno, mlahavo tijelo prikdalo se je vjekovječnosti, a sama vist ostavila je u šoku familiju, prijatelje i cijelo selo. Naglo i neočekivano ispljuskao nas je zopet zgubitak! Iz pozadine, iz mramorne tišine, pozvana si prerano u nepovrat. Čutit će to najbolje tvoj hižni drug Pišti, ali i cijela familija, ka se je brigala oko Tebe, kad je to bilo najpotribnije. U petrovskom cintiru 26. septembra, ove subote, u žalosti i boli, lučimo se od Tebe.

Zbogom ostaj jačkarica naša, neka Te na vječnom putu sprohadja mužika, u kojoj si ovde na zemlji toliko dala, ka Te je usričila i prik česa si i Ti nam uspjela dočarati lipotu na svetke i svakidanje! Počivaj u miru, Magda!

Tiho

Uvijek na sredini zbora Ljubičica

Obnovljene orgule glušu u Bizonji

Farska općina Bizonje 6. septembra, u nedilju, pozvala je na blagoslavljanje obnovljenih orgulov u okviru svete maše, početo od osam uri. Bizonjsku kraljicu inštrumentov je dala temeljito obnoviti bizonjska fara od pola milijun Ft, a reparaciju je napravio majstor Zoltán Tóth iz Keszthelya. Orgu-

Umjetnik-orgulaš Balázs Giczi očaran je glasom bizonjskih orgulov

FOTO: BALÁZ MARTINŠIC

Vjerniki prilikom koncerta

le je te nedilje u pratnji molitve blagoslovio mjesni duhovnik Lajos Butsy. Po dokumenti orgule je zgradio 1870. ljeta požunski majstor Vincenz Mozsny, a blagoslovljene su bile na svetak Presvetoga Trojstva 1886. ljeta. To ljetu je po prvi put na orgula igrao kantor Mihály Skerlán, rođen u Gijeci, i odonda stoji u službi bizonjskih vjernikov. Za svečevanjem je dao koncert za vjernike jurski umjetnik-orgulaš Balázs Giczi, ki je i sam bio očaran od zvuka bizonjskih orgulov.

Tiho

Foto: Tímea Prisztvác

Dan Hrvata

U organizaciji Hrvatske samouprave Lukovišća 30. kolovoza priređen je Dan Hrvata. Događanja su se odvijala kod lukoviške Zavičajne kuće. Od igračaka i programa za djecu do revijalnog kuhanja, zajedničkog ručka bilo je svega za svakoga. Nastupili su mališani mjesnog vrtića, a potom pjevač Stipan Đurić sa svojom kolegicom. Za dobro glazbeno raspoloženje pobrinuo se Jozo Orsós. (BPB)

Dan sela u Daranju

I ovogodišnji Dan sela u Daranju odlikovali su brojni zabavni programi. Svake se godine u organizaciju i događanje Dana uključi i tamošnja Hrvatska samouprava. Tako je bilo i ove godine. Iako je vrijeme panedemije koronavirusa preplašilo mnoge

okupio se lijepi broj zainteresiranih. Malonogometni turnir i revijalno kuhanje te programi za najmlađe zbivali su se u prijepodnevnim satima. Programi za odrasle uz brojna šaljiva nadmetanja čekali su odrasle u poslijepodnevnim i večernjim satima, dok su noć obilježili ulični bal i vatromet. (BPB)

Mala stranica

Europski dan jezika

Odlukom Vijeća Europe 26. rujna obilježava se i naglašava važnost europske multijezičnosti. Europa posjeduje iznimno jezično bogatstvo. Na našem kontinentu govori se šezdesetak različitih jezika i dijalekata. Važnost njihovog očuvanja naglašava i Europska unija, i to ne samo simbolično, riječima i obilježavanjem svakog rujna, nego i djelima: EU nije izabrala službeni jezik/jezike komunikacije, nego sve jezike svojih članica prihvaća kao službene.

Svladavanje jezičnih barijera je sve važnije, poznavanje stranog jezika postaje neprocjenjivom vrlinom. Da znanje jednog ili više stranih jezika obogaćuje osobu i širi joj vidike odavno je poznato i sažeto u dobru staru poslovicu: „Vrijediš onoliko koliko jezika govoriš“. Na učenje stranog jezika ponekad smo prisiljeni zbog poslovnih razloga ili preseljenja u drugu zemlju, a neki od nas jednostavno žele proširiti svoje horizonte usvajanjem još jednog jezika.

10 SAVJETA ZA LAKŠE UČENJE STRANOG JEZIKA

1. Podijelite radni materijal u manje dijelove. Duži tekst podijelite na manje dijelove.

2. Razgovarajte na stranom jeziku s drugim polaznicima tečaja/škole stranog jezika i tijekom slobodnog vremena ili pak putem video poziva.

3. Gledajte strane filmove bez titlova, što je jedan od najlakših načina da uronite u kulturu druge zemlje, a da ne putujete. Doći do tih filmova danas, u vrijeme interneta više ne bi trebao biti nikakav problem.

4. Čitajte stranu literaturu. Sve ono što vas inače zanima u životu i informacije koje su vam potrebne potražite na stranom jeziku. Čitajte novine i knjige te sve druge sadržaje koji vas zanimaju – koje inače čitate na materinjem jeziku – potražite na internetu na jeziku kojeg učite.

5. Komunicirajte pisanim putem. Vježbajte pisanje na stranom jeziku pišući pisma ili u online komunikaciji putem društvenih mreža.

6. Razmišljajte na stranom jeziku.

7. Slušajte audio materijale i radio stanice. Učiti strani jezik možete i putem audio sadržaja specijaliziranih za učenje.

8. Ne bojte se pogrešaka. Nemojte biti pod stresom ako se ne možete sjetiti ili ste pogrešno napisali. Zapravo, ponekad je lakše učiti iz pogrešaka.

9. Zabavite se tijekom učenja. Sve stvari koje vas inače zabavljaju nastojte konzumirati na jeziku kojeg učite.

10. Uzmite si vremena. Osigurajte si dovoljno vremena za proučavanje i učenje drugog jezika. Odredite broj sati za učenje tijekom tjedna i držite se tog rasporeda. Strpljenje i upornost su ključni.

Za pametne i pametnice

JESENSKE ZAGONETKE

U stanu, kući kad se čuje,
tad nam goste najavljuje.
Kad u školi živi ono,
tad se zove školsko

Travu kosi, žito žanje,
često ide na kupanje.
A na kraju, nakon svega,
jesen na put prati njega.

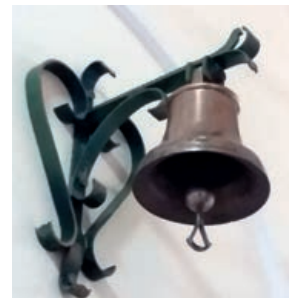

Za svakoga ima nešto,
bojama se služi vješto.
A ako ste vi za jelo,
ona nudi voće zrelo.

Od proljeća do jeseni
u zemlji je divno meni,
a na jesen – eto sreće,
čekaju me vaše vreće.

Susret bivših radnika u Pomurju

Poslije Drugog svjetskog rata, tijekom 50-ih godina mnogi pomurski Hrvati morali su tražiti posao u većim gradovima. Stotinjak radnika iz pomorskoga kraja zaposlilo se u Tvornici telekomunikacijske mrežne opreme u Budimpešti. Bivši radnici i danas održavaju veze, jednom godišnje sastaju se u organizaciji Udruge graditelja telekomunikacijske mreže. Ovog ljeta, početkom kolovoza druženje nekadašnjih radnika priređeno je u Pomurju. U organizaciju se uključila i Hrvatska samouprava budimpeštanskog XV. okruga na čijem čelu je Stjepan Kuzma, također bivši radnik tvornice. Za vrijeme dvodnevno boravka u Belezni, Keresturu, Mlinarcima, Serdahelu i Sumartonu mnogo se razgovaralo o minulim vremenima, prijateljstvu i druženju, a posjećene su i regionalne turističke znamenitosti.

Svi sudionici sureta kod Vinske kuće Vlašić

Nekadašnji radnici Tvornice telekomunikacijske mrežne opreme po kolegijalnosti, povjerenju, poštenju, solidarnosti i prijateljstvu mogli bi biti primjer današnjim radnicima. Oni se svake godine sastaju, održavaju veze, vesele i družu, a i danas se uzajamno pomažu.

„Poslije rata mnogim su seljacima oduzeli zemlju, pa su morali naći posao kako bi uzdržavali svoju obitelj. I moj je otac tada otišao u Budimpeštu i zaposlio se u državnom poduzeću: imao je petero djece, trebalo se za njih brinuti. Bio je među prvima, a poslije su došli mnogi drugi iz Sumartona, Serdahela, Mlinaraca, Kerestura i Petribe. Kroz tjedan su radili u Budimpešti ili u nekim drugim gradovima, a krajem tjedna putovali kući (tada se još radilo subotom). Kod kuće se nisu odmarali, trebalo je pomoći oko kuće i u gospodarstvu, vinogradu itd., no nitko se nije žalio. Brigada je bila jako dobra, Hrvati su se držali skupa, a i Mađari su ih voljeli, jer su znali da mogu računati na njih. Naša Hrvatska samouprava rado podržava priredbe koje omogućuju druženje Hrvata iz raznih krajeva Mađarske, koji još njeguju hrvatsku riječ“, rekao je predsjednik Hrvatske samouprave XV. okruga Stjepan Kuzma.

Štefan Samoczi rodnom iz Kerestura, koji je također uvelike doprinio održavanju susreta, predstavio je svoje rodno mjesto, spomenik Novom Zrinu, crkvu na Legradskoj gori i bio zaslužan za izvrsno gostoprimstvo u vinogradu Boni.

„Moja mama je bila Mlinarčica i da su njezine sestrične došle pri nas u Kerestur mi smo se spominjali vek hrvatski. Imali smo rodbinu i vu Hrvatskem, v Legradu sam žnimi smo se samo dagda spoznašli. Već blizu 60 let živim v Budimpešti, hapil sam se delati vu te firmi i se dok nesu zaperli 1992. tam sam delal. Fnogi moji pajdaši su došli za menom u Peštu, od naša sela nas je bilo ober sto, sam kaj so već fnogi pomreli. Ve se sako leto spozijemo, je ga fnogo slike, videoja kaj pogledamo, naš predsednik je i knjigu napisal. Nas, pomurske Horvate jako su voleli, poštivali, z nali su kaj dobro delamo, a i penez je bil dobar kaj smo tam zaslužili. Da smo 1977. leta bili delati vu Sovjetskom Savezu i onda su nas zbrali kaj je tam žmfeko delati. V Kerestur sako leto dojdem na Festival kolinja i dagda rodbini. Drago mi je kaj bodu mosta delali na Muri, kaj bodu se ljudi družili“, iznio je svoju priču g. Samoczi.

Predsjednik udruge András Sárközi bio jako radostan što je uspješno ostvaren i ovogodišnji susret, u čemu su uvelike pomogli i pomurski Hrvati. Gostoprimstvo je svuda bilo izvrsno, a krajolik obilježen obroncima, vinogradima i rijekom Murom očarao je ne samo one koji su stigli iz glavnog grada, već i one koji su davno napustili ovaj kraj. Sudionici su posjetili spomen-park Novi Zrin, crkvu na Legradskoj gori, vinograd Boni, Vinsku kuću Vlašić u sumartonskim Kamanovim vinogradima, a okupili su se i kod Štefa Mihovića u Velikom Polju, koji nekoć također bio radnik iste brigade.

„Moj otac je radio u tom poduzeću, onda sam ja 1964. godine otišao tamo u srednju školu kako bih se obrazovao za tehničara telekomunikacijske mreže, a poslije sam se i ja zaposlio na istom mjestu. Inače, to se događalo često, prvo se zaposlio otac, kako bi kasnije doveo sina. Morali smo putovati po cijeloj državi, nismo radili samo u Budimpešti, nego posvuda, u Egeru, Szerencsu i drugim mjestima. Naše poduzeće položilo je prvi telefonski kabel između Budimpešte i Beča, svi su radili na tome po cijeloj Mađarskoj, na to smo ponosni. Tada nas je bilo mnogo iz „Hrvatije“, i mlađih i starijih. Neki su našli djevojku, oženili se i ostali, ja sam imao u Sumartonu svoju suđenu i uvijek sam se vraćao njoj. Bili smo cijenjeni radnici, pošteno smo zarađivali, dobivali smo naknadu i za odvojenost od obitelji. U ono smo se vrijeme svi uzajamno pomagali, nitko nije bio ljubomor na drugog, ni na položaj ni na plaću. Ostali smo prijatelji, ako možemo vidamo se svake godine“, rekao je na tečnom hrvatskom jeziku g. Mihović, dok je ugostio bivše kolege sa svojom suprugom. Do kasne večeri razgovaralo se o prošlim vremenima i zajedničkim doživljajima, a našla se i harmonika, pjevalo se dugo u noć. Organizatori i članovi udruge nadaju se da će se iduće godine ponovno sresti te će im se pridružiti i drugi. *beta*

In memoriam

Dr. Mišo Mandić (1928.– 2020.)

U bajskoj bolnici u 93. godini života, u srijedu, 9. rujna preminuo je dr. Mišo Mandić, učitelj, društveni i kulturni djelatnik, znanstvenik, istraživač mjesne povijesti i etnografske baštine, posebno čavoljskih bunjevačkih Hrvata, sakupljač materijalnog i nematerijalnog kulturnog blaga, počasni građanin Čavolja i dobitnik Viteškog Križa Republike Mađarske. Cijeli svoj radni vijek dug 44 godine proveo je u Čavolju, od toga 24 kao ravnatelj škole.

Dr. Mišo Mandić rođen je 4. rujna 1928. godine u Čavolju. Učiteljsku diplomu stekao je u Baji, a srednjoškolsku nastavničku diplomu i doktorat u Segedinu. Doktorirao je na Segedinskom sveučilištu 1987. godine s temom „Povijest bunjevačkih Hrvata u Mađarskoj“. Od 1949. do 1957. godine bio je ravnatelj „Bunjevačke škole“ u Čavolju. U tom razdoblju uspostavio je čavoljski bunjevački klub i kulturnu grupu. Utemeljio je Zavičajni muzej (1964.) i organizirao Zavičajni krug (Honismereti Baráti Kör). Istaknuo se istraživačkim i društvenim radom. Istraživao je prošlost bunjevačkih Hrvata i rodno selo, objavivši dvadesetak knjiga, uglavnom u posebnoj ediciji „Čavoljske mjestopisne knjižice“.

Bio je parlamentarni zastupnik (1963.-1981.) i generalni tajnik nekadašnjeg Demokratskog Saveza Južnih Slavena (1973.-1981.). Zaslužan je i za utemeljenje Bunjevačke zavičajne kuće na Fancagi u Baji (1979.). Cijelo vrijeme pisao je kroniku sela te objavljivao znanstvene radove pedagoške, prosvjetne, etnografske i narodnosno-političke tematike. Kao istaknuti učitelj i pedagog nagrađen je odličjem „János Csere Apáczaí“. Dobitnik je odličja Hrvatske državne samouprave za životno djelo i odličja Samouprave Bačko-kiškunske županije „Za županijske manjine“. Za životno djelo 2008. godine nagrađen je i odličjem „Viteškog Križa Republike Mađarske“, koje mu je uručila Katalin Szili, predsjednica Mađarskog parlamenta. Kao priznanje za višedestljetni istaknuti rad u području školstva, odnosno doprinos u razvoju naselja 2009. godine postaje „Počasnim građaninom Čavolja“.

Posljednja knjiga, dvadeset i prva u nizu, objelodanjena mu je 2018. godine pod naslovom „Čavoljski urbarij 1772.“ Ni nakon toga ne prestaje s radom, te sastavlja raditi na rukopisu „Čavoljska bunjevačka plesna grupa koja slavi obljetnicu i Međunarodni simpozij u Čavolju“, zamišljen kao posebni broj edicije „Čavoljske mjestopisne knjižice“. Dr. Mišo Mandić spomenuti rukopis čitateljima predaje u ruke s posvetom koja može biti i geslo njegovog radnog vijeka: „Pokojnima u čast, živima za sjećanje, potomcima na očuvanje“.

Prije dvije godine u krugu čelnika naselja, članova hrvatske zajednice, prijatelja, štovatelja i njegovih sumještana proslavljen je njegov 90. rođendan.

Posljednji ispraćaj dr. Miše Mandića, istaknutog učitelja, društvenog i kulturnog djelatnika bio je na čavoljskom groblju u subotu, 12. rujna.

Od njega su se oprostili ožalošćene kćeri, unuci i obitelji, praunuci, štovatelji, prijatelji, sumještani i znanci.

Neka mu je vječna slava i hvala.

Stipan Balatinac

Dani Luke Botića

U sklopu 11. Dana Luke Botića, tradicionalne kulturne manifestacije, koja je ove godine održana od 19. do 22. kolovoza, 19. kolovoza je u Đakovu predstavljena monografija autora Ivica Đuroka „Antun Vidaković – utemeljitelj kazališta“ u izdanju Hrvatskog kazališta u Pečuhu (2020.), te održana projekcija dokumentarnog filma o Antunu Vidakoviću, utemeljitelju prvog hrvatskog profesionalnog kazališta izvan granica Republike Hrvatske. U glazbenom programu nastupili su Matej Imrović i Luka Batarilo. Dana 21. kolovoza među ostalim predstavljena je šesta i sedma knjiga Sabranih djela Nikole Tordinca „Hrvatski narodni običaji, pjesme i plesovi Hrvata iz Bosne i Hercegovine i Mađarske“ (VI.) i „Izabrane pjesme Nikole Tordinca iz rukopisne ostavštine“ (VII). Obje knjige su izašle u izdanju Đakovačkog kulturnog kruga 2019. i 2020. godine. Tako je publika po prvi puta mogla upoznati jednog od najvažnijih i najplodnijih đakovačkih književnika Nikolu Tordinca i kao pjesnika. 22. kolovoza u Spomen-muzeju biskupa Josipa Jurja Strossmayera otvorena je izložbe Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, 150 godina Bunjevačkih i šokačkih novina“. Istoga dana je u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj – Pečuh, Društva hrvatskih književnika – Zagreb, Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu te Đakovačko-osječke nadbiskupije predstavljen zbornik „Pavao Matija Sučić, 250 godina od rođenja“ i zbornik „In caritate, humilitate et vitae simplicitate, 100 godina od rođenja biskupa Ćirila Kosa“.

Misa nacija

Inozemne katoličke misije koje djeluju na području Ostrogonsko-budimpeštanske nadbiskupije pozivaju vjernike i svećenike na Misu nacija, koja će se služiti 26. rujna 2020. u 18 sati u Bazilici sv. Stjepana. Misno slavlje predvodi ostrogonsko-budimpeštanski nadbiskup dr. Péter Erdő, a koncelebrira pomoćni biskup ostrogonsko-budimpeštanski dr. Ferenc Cserháti.

PEČUH

U organizaciji Hrvatske referature Pečuške biskupije i Hrvatskog kluba „August Šenoa“ u Klubu će se 27. rujna s početkom u 14: 30 sati održati otvorenje izložbe dječjih crteža u čast Presvetom Oltarskom Sakramentu pod naslovom „Evo, Bože, kruha, vina...“. Izložbu će otvoriti supruga generalnog konzula u Pečuhu, gospođa Sanja Horvat. Sudjeluje Ženski pjevački zbor „August Šenoa“.

MLINARCI

Udruga za vodeni turizam „Mura rafting“ utemeljena je 2014. godine u cilju promicanja vodenog turizma na Muri. Čelnik udruge Zoltán Ribarics proteklog ljeta uspio je organizirati više rafting tura od pristaništa u Mlinarcima do ušća Mure u Dravu kod Tiloša. Zahvaljujući europskom projektu izgradio je i uredio kuću starih zanata, gdje ljubitelji vodenog turizma mogu upoznati košaraštvo, lončarstvo i ispiranje zlata. Zainteresirani dodatne informacije mogu pronaći na mrežnoj stranici muraivizitura.hu.

SANTOVO

Zastupničko tijelo Mjesne samouprave na sjednici održanoj u srpnju usvojilo je odluku o raspodjeli okvirnih proračunskih sredstava za rad civilnih udruga u 2020. godini. Na temelju pristiglih zahtjeva raspodijeljeno je 2,6 milijuna forinti. Budući da ni jedna udruga nije tražila veću potporu od lanjske odobreni su prošlogodišnji iznosi. Santovački nogometni klub dobio je 830 000 ft, Sportska udruga „Bačka“ (rukometni klub) 780 000 ft, KUD „Veseli Santovčani“ 400 000 ft, komunalni redari 170 000 ft, Konjička udruga 160 000 ft, Državna udruga šokačkih Hrvata 150 000 ft, Klub umirovljenika 60 000, Klub vrtlara i Pučko učilište po 20 000 ft, dok je Udruga osoba s motoričkim teškoćama dobila 10 000 forinti. Podsjetimo da je narodnosnim samoupravama, pa tako i Hrvatskoj samoupravi za 2020. godinu već ranije dodijeljena godišnja potpora od 100 000 forinti.

POZIVNICA

Srdačno Vas pozivamo na

Promociju knjiga

*koja će se održati u Kukinju
3. listopada (oktobra) 2020. godine
u 18 sati
u mjesnom Domu kulture.*

Ulaz je besplatan.

Hrvatska manjinska samouprava Kukinja

ANDZABEG

Hrvatska samouprava Andzabega i Župa Stari Grad (Ófalu) pozivaju vjernike na misno slavlje povodom tradicionalnog proštenja i prisjećanje na 400. obljetnice dolaska rackih Hrvata u grad koje će se održati 4. listopada s početkom u 8 sati u župnoj crkvi sv. Mihočila.

FOK

Hrvatska samouprava Foka 26. rujna organizira priredbu „Gastronomski festival i natjecanje u kuhanju“. Nakon dolaska natjecatelja i prijave u 11 sati slijedi natjecanje u kuhanju, a potom i ocjenjivanje jela i objava rezultata. U 15.30 je kulturni program na otvorenoj pozornici, a potom druženje i plesačnica. Priredbu podupire Hrvatska državna samouprava i Hrvatska samouprava Baranjske županije.

BUDIMPEŠTA

Hrvatska samouprava Starog Budima-Békásmegyera i Hrvatska samouprava Novog Budima pozivaju sve zainteresirane na treće predavanje o etničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj pod naslovom „Šokci i bački Bunjevci“, koje će se održati u petak, 2. listopada od 16 do 18 sati u dvorani „Szinbád“ (III. okrug, Fő tér 2). Predavač je Dinko Šokčević, viši suradnik Instituta za povijesne znanosti Centra za humanističke istraživanja Mađarske akademije znanosti. Predavanje je na mađarskom jeziku.